

אליעזר העבד והמושל

מאת : עזרא מרום

בפרשתנו "חיי שרה" מסופר שאברהם ביקש מאליעזר לחפש שידוך לבנו יצחק כמאמר הכתוב : "ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו" (כ"ד, 2). לכאורה יש כאן אריכות מיותרת שהרי מה הצורך בכל התארים האלה "עבד" "זקן הבית" ו"מושל" ומה משמעותם ? זאת ועוד: ישנה סתירה ופער גדול בין התפקידים : מצד אחד "עבד" ומאידך "מושל". כמענה לכך נעיין בדברי הגאון מוילנה שאומר שיש 3 סוגי משרות ותפקידים בכל מימסד מתוקן. הגר"א מסתמך על הפסוק במשלי ו, 7: "לך אל נמלה עצל, ראה דרכיה וחכם אשר אין לה קצין שוטר ומושל". משמעות התארים האלה: קצין = אדם חכם מורה הוראה לרבים כמאמר הנביא: "שמלה לך קצין תהיה לנו" (ישעיהו, ג 6). שוטר = מייצג את הרשות המבצעת וכופה את החוק. מושל = הוא הממונה על המידות ומשגיח על הסדר כדי שהאנשים ינהגו ביושר ולא יהיו גזל וחמס. לאליעזר עבד אברהם היו כל התכונות והתפקידים הנ"ל: עבדו = מקביל לשוטר המבצע הוראות אדונו- המחוקק. זקן ביתו = מקביל לקצין, מורה רוחני. מושל בכל ביתו = מקביל למושל, מעין מנהל כללי. כל זה נרמז בפסוק: " בן משק ביתי הוא דמשק אליעזר". המילה "משק" מרמזת בראשי תיבות על : מושל שוטר קצין ! שהם התארים שהזכרנו לגבי הנמלה.

מתבקשת השאלה: מדוע צויינו תארים אלה לאליעזר דווקא כאן כאשר אברהם מחפש שידוך לבנו ?

כל זה בא ללמדנו לקח ומוסר השכל חשוב : בעסקי ממון ורכוש אברהם הסתמך לחלוטין על אליעזר עבדו ונתן לו חופש פעולה מלא לנהל את כל עסקיו ומינהו ל " מושל בכל ביתו". מאידך, כשהגיעה השעה לחפש שידוך לבנו הוא נותן הנחיות לאליעזר איזו אישה מבוקשת: "לא תיקח אישה לבני מבנות הכנעני...כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך....הישמר לך פן תשיב את בני שמה". הלקח הנלמד מכך: רבים אלה המקדישים את כל זמנם לעסק, למפעל ולקריירה, הם לא סומכים על אחרים לניהול עסקיהם ולכן הם מעורבים באופן אישי ואקטיבי בניהול. כתוצאה מכך אין להם זמן להתעסק ולהתערב בחינוך ילדיהם והם מפקידים את חינוכם על המורה או על בית הספר בלבד ואינם מעורבים מספיק בעיצוב דרכם ועתידם.

מאברהם צריכים ללמוד להתנהג ההיפך: בענייני עסקים ורכוש סמוך על אחרים, תאציל סמכויות והם ינהלו את העסקים. תן ל"עבד" (לעובד שלך) להיות "מושל", לעומת זאת בענייני חינוך הילדים והדאגה לעתידם אל תסמוך רק על אחרים שיעשו זאת במקומך אלא עליך להיות מעורב אישית בכך, היה אתה המושל !...